

Пацкань Ю. В.,

аспірантка кафедри фінансового аналізу та аудиту,

Назарова К. О.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансового аналізу та аудиту,

Державний торговельно-економічний університет

ФОРЕНЗІК- ДІАГНОСТИКА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

«Люди, які хизуються своїм багатством, сміливо скоюють злочини в надії, що їм вдасться уникнути покарання шляхом підкупу державної юстиції або отримати прощення за гроші або ж інші форми винагороди ... Корупція є коренем, з якого походить за всіх часів і при будь-яких спокусах презирство до всіх законів»- стверджував класик європейської філософії, англійський науковець Томас Гоббс в «Левіафán, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної». «Левіафан...», як класика політичної філософії, була написана Т. Гоббсом ще у 1642-1651 роках, а опублікована в 1651 році. Можливо, в це не хочеться вірити, але ключові постулати великого англійця залишаються, нажаль, актуальними для сучасної України.

Корупція- ключова проблема національної економіки, загалом, та системи обороноздатності, зокрема. Це визнано як світовими організаціями-донорами, так і національними інституціями. В Індексі Transparency International-23: 36 балів зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції за 2023 рік, і тепер наша країна посідає 104 місце поміж 180 країн [1]. Так само 36 балів за результатами цього річного дослідження мають Алжир, Бразилія та Сербія. На один бал нас випереджають Албанія, Аргентина, Білорусь, Гамбія, Ефіопія та Замбія — всі вони мають по 37 балів. Результати інших країн-кандидаток до ЄС такі: Грузія втратила 3 бали, Чорногорія додала 1 бал, Молдова додала 3 бали, Північна Македонія додала 2 бали, Албанія додала також 1 бал. Найменше з усіх

країн-кандидаток цього річ набрала Туреччина- в її доробку стало менше на 2 бали, і вона ж стала останньою з-поміж усіх претендентів на своє місце в ЄС.

Боротьба з корупцією є квінтесенцією усіх проголошених економічних реформ та імперативом співпраці України з G-7, G-19 тощо. Навіть «План Маршалла» для України передбачав обов'язково мінімізацію корупції.

Гібридна екзистенційна війна РФ проти нашої держави викристалізувала національні пріоритети України, серед яких головний- захист системи національної системи, в першу чергу, обороноздатності держави, які можливі лише за умови подолання корупції.

Підтвердження антикорупційним аудитом прозорості та ефективності інвестицій й витрачання коштів в оборонній сфері України, публічних закупівель, фінансової допомоги тощо підвищує стійкість системи обороноздатності України та інвестиційну привабливість її економіки.

З початком воєнного стану в Україні питання фінансових антикорупційних розслідувань набули екзистенційного значення, адже корупція є перепорою №1 в забезпеченні національної безпеки України.

Ще 18 жовтня 2006 року Україна ратифікувала Конвенцію ООН проти корупції [2]. Більше 20 років тому в мексиканському місті Меріда була підписана «Конвенція ООН проти корупції», яка набрала чинності у грудні 2005 року. Тому щороку 9 грудня відкрите суспільство та світові демократії відзначають Міжнародний день боротьби з корупцією.

Конвенція ООН проти корупції передбачає заходи із запобігання корупції, покаранню винних, а також механізми міжнародної співпраці в боротьбі з нею. Він зобов'язує держави-члени проводити політику протидії корупції, схвалити відповідні закони і заснувати спеціальні органи для боротьби з цим явищем. Корупція вже не є локальною проблемою, а перетворилася на транснаціональне явище, яке впливає на суспільства й економіки всіх країн, що зумовлює винятково важливе значення міжнародного співробітництва в галузі запобігання корупції та контролю за нею. Кожна держава-учасниця, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, розробляє й здійснює

або проводить ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства і яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й невідкупності, прозорості й відповідальності.

Конвенція корелюється з Конвенцією Ради Європи 1999 року «Про відповідальність за корупцію», ратифіковану Україною 18 жовтня 2006 року [3].

В продовження імплементації згаданих міжнародних актів в Україні був підписаний закон проти корупції. Відповідно до основного профільного закону України щодо запобігання корупції корупція передбачає використання службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [4].

В Україні, відповідно до основного антикорупційного закону, сформувалась Антикорупційна екосистема, узагальнений вигляд якої представлений світовим професійним лідером в цій царині- організацією Transparency International (рис.1).

Але окремо необхідно зауважити, що зазначена антикорупційна екосистема може бути посилена суб'єктами первинного фінансового моніторингу- незалежними аудиторами. Якість та системність такого інноваційного інструменту антикорупційних фінансових розслідувань, як форензик-діагностика, зданий посилити згадану антикорупційну інфраструктуру (екосистему) України.

Форензик діагностика - інноваційний та високо затребуваний комплекс аудиторських послуг, який набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану та відновлення після нього.

АНТИКОРУПЦІЙНА ЕКОСИСТЕМА УКРАЇНИ

Рис. 1. Антикорупційна екосистема України, узагальнена Transparency International
(URL: <https://ti-ukraine.org/news/antykoriuptsiyna-ekosystema-yak-tse-pratsyuue/>)

Форензик діагностика передбачає розробку та впровадження комплексу аудиторських, аналітичних та інших супутніх процедур на основі ризик-орієнтованого підходу, спрямований та виявлення саме тих сфер діяльності суб'єкта господарювання, які є найбільш вразливими до ризиків обману та шахрайства посадових осіб. Форензик діагностика спрямована на вчасне, превентивне виявлення наявних та прихованих ризиків й викликів з метою підвищення ефективності господарювання, загалом, та підвищення довіри користувачів інформації до результатів фінансово- господарської діяльності компанії.

У фокусі уваги форензик- діагностики та аудиту- обман, шахрайство та корупція. А це означає, що інформація, яка надається широкому колу користувачів інформації, буде достовірною та якісною (а якість, як зазначено у

т.3 профільних стандартів [5], є надзвичайно складним і принциповим критерієм в аудиті).

Література

1. Дослідження Індексу сприйняття корупції TRANSPARENCY INTERNATIONAL UKRAINE.- URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2023>(дата звернення: 02.09.2024).
2. Конвенція Організації Об'єднаних націй Проти корупції.- URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text /(дата звернення: 02.09.2024).
3. Сайт Рахункової Палати.- URL: https://rp.gov.ua/Corruption/corrupt_inf/?id=208 (дата звернення: 02.09.2024).
4. Про запобігання корупції.- Закон України, прийнятий Верховною Радою України 14 жовтня 2014.- № 1700-VII, зі змінами та доповненнями .- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 02.09.2024).
5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: <http://surl.li/asscoq> (дата звернення: 02.09.2024).